

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Ba-midbar

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

כב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9964

וירשקו בנתיה וירש ארת האמרי אשר-שם :
 לג ויפנו ויעלו בדרך הבשן ויצא עוג מלך-
 הבשן לקראתם הוא וכל-עמו למלקמה
 מפשיר אדרעי : לד ויאמר יהנה אל-משה אל-
 חיצא אתו כי בדרך נתתי אתו ואת-כל-עמו
 ואת-ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון
 מנך האמרי אשר יושב בחשבון : לה ונכו
 אמו ואת-בניו ואת-כל-עמו עד-בלתי
 השאיר-לו שריד וירשו את-ארצו :

כב א וניסעו בני ישראל ויחגו בערבות מואב
 מעבר לירדן ורחו :

פ"ז למיבא סימן . ימואל סימן . עזי סימן : ומפטיקין
 ויפתח הגלעדי . בשופטים . סימן י"א :

ית ועזר וכבשו כפרנהא ותרך ית אמורא
 דתמן : לג ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן
 ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל
 עמיה לאנחא קרבא לאדרעי : לד ויאמר
 יי למשה לא תרחל מניה ארי בדרך מסרית
 נתיה ונת כל עמיה ונת ארעיה ותעביד ליה
 כמא דעבדת לסיחון מלכא דאימורא
 דתיב בחשבון : לה ומחו נתיה ונת בנוהי
 ונת כל עמיה עד דלא אשתאר ליה משיזיב
 ויריתו ית-ארעיה : א ונטלו בני ישראל
 ושרו במישרנא דמואב מעברא לירדנא
 דיריחו :

ס ס ס

ב ויחא בלק בן-צפור ית כל-דעבד
 ישראל לאימוראי : ג ורחיל

ב וירא בלק בן-צפור את כל-אשר-
 עשה ישראל לאמרי : ג ויגר

מואב מפני העם מאד כי רב-הוא הקץ
 מואב מפני בני ישראל : ד ויאמר
 מואב אל-יוקני מדון עמרי ולחבו הקהל
 את-קר-סביבתינו כלחך השור את ירק
 השדה ובלק בן-צפור מלך מואב בעת

ההוא

דשיי

מואבא מן קדם עמא לחדא ארי סני הוא
 בעקת למואבא מן קדם בני ישראל :
 ד ואמר מואבא לקבי מדון כען ישיצון
 קהלא ירת כל סחרננא כמא דמלחך תורא
 ירת ירוקא דחקלא ובלק בר צפור מלכא
 למואב

לזככח תפלתו של משה להלחם : (לד) אל תירא אותו (גרה סא) שטיס משה ירח להלחם שמה תעמוד לזכותו של אברהם שנאמר
 (ראשות יד) ויכח הפליטות עוג שפלט מן הרפאים שהם כדלעומר וחציריו כעשרות קרנים שנאמר (יהושע יג) רק עוג מלך
 הכנען נשאר מיתר הרפאים : (לו) ויכו אותו . משה הרגו כלאימא בכרמות (ברכות סא) בהרואה פקר טורא כד תלתא
 פריסיכו :
 חסרת זאת תקרת התורה
 (ב) וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי . חמר חלו שני מלכים שהיו בעוה"ס עליהם לא עמדו ככניהם אלא על אחת
 כניהם לפיכך יגר מואב : (ג) ויגר . לשק מורא כמו (איוב י"ט) גורולכס (ח) : דיקק מואב . קנו
 כקיהם (כמו קתני כתיי סוף מקרא קרי) (כ) : (ד) אלוקני מדון . והלא מעולם היו שאלים זה את זה שכל (בראשית לו)
 כמא את מדון כשה מואב שבו מדון על מואב למלחמה אלא מיראתן של ישראל עמו שלום ביניהם . מה ראו מואב ליכול יענה ממדון כק
 קרואות ישראל מואב על מואב . העולם חמרו מכהים שלחו כמדון כמגדל כשאל מהם מה מדתו אחרו לו חן כמו אלה בעו חמרו חן
 חונסא עליהם כחלם זכאוספיו : כלחך השור . (במדבר דכה) כל עס אשור מלמך חן כו כרכה : בעת ההוא . לח הים דמי
 לקלכות

לאללא ירי מקבר וקלשו בירנהא ושיצו ית אמוראי דפקו זו לג ואתפגרו ופליקי אובח כותבו ופק עוג מלכא

ירושלמי

ותנה בד חמא משה ית עוג ואמר דלא דין עוג רשיעא דהנה מונה לאברהם ושרה ואמר אברהם ושרה כדמיין לאדניו יאיו דתימין על כביעין דמיין כרס פירין לא עברין כגון כדון מיס יתיה יי קודשא יתי שמיא מכרין שרין מיין עד זמן דחמא בגיהון ורגני בגיהון ותור ונפל בידהון ואמר יי למשה לא תתל מניה ארום בידך מקרות יתיה תת כל עמיה וית ארעא ומעבד ליה הוך קא דעברתא למיהון מלכהון דאמוראי דהנה שרי בתשבון :

לה ונתנה כעו דחמא עוג רשיעא ית משך יתא דישראל דהנה שיתא פרסי אמר ליה אנא מסדר סדרו קרבא כלו קבול עמא הדיו דלקא ועברו לי היקמא דעברו לסיחון אלו ועקר טונרא בר שיתא פרסי ואתתיה על רישיה למטלק ועלהון מן עד זמון מימרא בני זמלא ופבר טונרא ונקריה וטמע רישיה כגמיה כעא למשלפיה מן רישיה ולא יביל מן בגלל רמישבי כמיה ושיניה כמיה חלקא ותלקא אול משה ונסב נרגא כרת עישרמי אמין וטפו עישרמי אמין ומחיה כקרוסוליה ונפל ומית מן להאל למשרימא דישראל דהבין כתיב וקחו יתיה וית כגוי וית כל עמיה עד די לא שיורו ליה משויב ויריתו ית ארעיה : א ונטלו בני ישראל ושרו כמישרא דמואב מעברא לירדנא דירחו :

ס ס ס

ב וירא וקמא בלק בר צפור ית כל מה דעבר ישראל לאמוראי : ג ודחילו מואבאי מן קדם עמא לתרא ארום פני הוא ואתעקו מואבאי כתייהון מן קדם בני ישראל : ד ואמרו מואבאי לחמי מואבאי ארום עמא חד ובלכי חד הוון עד ההוא יומאי כדון ושיצו קהלא ית כל חוקנתיא ותיקמא דמכעי תורא ית עמא דתקלא ובלקובר צפור מדיקאה מלכא למואב בעיקרא חזיא ולא בעיקרא חורגא דהבין הוא הנאה בעתהון למחמ מלכין

באר רחובות דקדוקי רשיי

(א) משום דכמלת ויגר הוא השורש גור וכל נס כן מוס השורש גור כדרך הווא והיינו ענין דירה ללא יתכן כלן דמאי קא משמע לן והלא בכדי ידעין דמואב גר בארצו לכן הארץ לפרס דוה הוא ענין מורא כמו גורו לכס ויגר מואב (דער מואב פערבט ויד) : (ב) כדו שלא תמרס עלת ויקן לשועל וילא (דער מואב האט איין אנדריין פר אוס ווערדיגט) ללא יתכן אחריו חלת מוכי בני ישראל לכן קאמר רש"י קנו בחייהם ורזה לומר חלת ויקן פועל עומד הוא (דער מואב האט ויך ועלכין ויין לעכין פר אוס ווערדיגט) ויתכן אחריו הטעם מפני בני ישראל : רצה

רשבי

(א) מעבר לירדן יריתו . כלומר מגד ירדן ומגד דיריתו . לא לנטה כירדן ולא למעלה מיוסבי ארץ ישראל . ראוי לכתב מעבר לירדן לאחר שעברו את הירדן שלהם קרוי ערכות מואב (עבר) לירדן : דהא יסור רבינו שמואל בלק (ג) ויקן מואב כמיון כמו קמי בסיי : (ד) ילמכוכל כתכואות וכל מיני אוכלין : אר

מכלל יופי

טרשו ירה והנן פסקת מחשבון עדא סולטן למדברים כשרם זפירוש מדינתן : ערה אותם וכלחם עמם עד שראו חשבון . (נפשים) . שרשו ישמזהוא ענין שממה ונתנו למדברים כעדס מההפעיל וזמכלל ס' פ"ב בתכ"ב הוא מן חכפולים והפא בחירקד"ל כיהבריו באו בצרי חוככה ואסביצע פני יתם דובך . ונשב אלהים ולדעה ר' יהודה שרשו אשם ומשפטו זגאשים : (עד מודבא) . בא בענין על : (לח) (ע) בלהי . עד שלא : כב (א) (בערבות מואב) . ענינו מדבר בלק

ההוא : ה וישלח מלאכים אל-בלעם בן
 בעור פתורה אשר על-הנהר ארץ בני
 עמו לקרא-לו לאמר הנה עם יצא ממצרים
 הנה כסה את-עין הארץ והוא ישב ממלי :
 ו ועתה לכה-לא אנה-לי את-העם הזה
 כי-עצום הוא ממני אולי אוכל נכה-בו
 ואגרשנו מן-הארץ כי ידעתי את אשר-
 תכרך מבדך ואשר תאר יואר : ז וילכו
 זקני מואב וזקני מדן וקסמים בידם ויבאו
 אל-בלעם וידברו אליו דברי בלק :
 ה ויאמר אליהם לינופה הלילה ותשבתי
 אתכם דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו
 שרי-מואב עם-בלעם : ט ויבא אלהים
 אל-בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך :
 י ויאמר בלעם אל-האלהים בלק בן-
 צפור מלך מואב שלח אלי : יא הנה העם
 היצא ממצרים ויכס את-עין הארץ עתה
 לכה קנה-לי אתו אולי אוכל להלחם בו
 ונגרשתי : יב ויאמר אלהים אל-בלעם
 לא תלך עמדם לא תאר את-העם כי

למואב בעידנא ההיא : ה וישלח אנקלוס
 לות בלעם בר בעור לפתור ארם דעל פרת
 ארבע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא
 נפק ממצרים הא הפא ית עין שמשא
 דארעא והוא שרי מלקבלי : ו וכען איתא
 כען לוז לי ית-עמא הדן ארי מסוף הוא
 מני מאים אכול ל-אנחא ביה קרנבא
 ואתרכיניה מן ארעא ארי ידענא ית די
 תתכרך מבדך ודחלוט ליט : ז ואזלו סבי
 מואב וסבי מדן וקסמא בידיהון ואתו לנת-
 בלעם ומלילו עמיה פתגמי בלק : ח ואמר
 להון ביתו הבא בליליא ואתיב ותכון פתנמא
 כמא דמליל יי עמי ואוריכו כרבי-מואב
 עם-בלעם : ט ואתא מימר-מן-קדם יי
 לנת-בלעם ואמר מן נבריא האלין דעמך :
 י ואמר בלעם קדם-יי בלק בר-צפור
 מלכא דמואב שלח לותי : יא הא עמא
 דנפק ממצרים ותפאית-עין-שמשא דארעא
 כען איתא לוז-לי יתיה מאים אכול לאנחא
 ביה-קרנב ואתרכיניה : יב ואמר יי לבלעם

ברוך

רשיי

לא

למלכות מנסיכי מדן היה וכיון שנת סיחון מנחה עליהם לצורך שעה : (ח) פתורה . כשלתיה הוה שכל מריצין לו מעות כך כל המלכים
 מריצין לו דאגרותיהם ולפי פשוטו של מקרה כך הם המוקים (שם) : ארץ בני עמו . (שם) של בלק חסס היה וזה היה למתכח ומומר
 לו עת דחת לחלוק ואל"ת עשני מה השרה הק"כ סבינתו על גבי רשע כדי שכל יתא פתחון פה לעכ"ו זה לומר הילכו בני עמו מואב למוטב
 העמיד להם נביאים וזה פרונו גדר העולם שכתחילה היו גדורים כעריות וזה נתן להם עלה להפקיר עמון לזנות : לקרא לו . (שם)
 הקריאה איתה שלו ולהנחתו שהיה טוסק לו חמון הרבה : עם יצא ממצרים . ואל"ת מה מויקן . הנה נסה חת עין אחרן סיחו ועוב שהיה
 שוורים אותנו עמדו עליהם והרגום : והוא יושר ממלי . חסר כתיב קרובים הם להכריתנו (ג) כמו (ההלים קי"ז) כי חמילס :
 (ו) נכה בו . חגי ועמינכה כהם . ד"א כלסין חסנה מיעוט הוא (במדבר רבה) מוכה לו מן הדמים לחסר מהם עשם (ד) :
 כי ידעתי וגובר . על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב : (ז) וקסמים בידם . (שם) כל מיני הסמים שלח אחר חן
 כל-שמישי עמי . (שם) . ד"א קסם זה גטל כידם וקני מדן יחזרו אם יכא עמנו כפעם הזאת יש בו חמסותם ידחתי חין בו תועלת
 לעיני כשחזר להם לינו פה הלילה אמרו חין בותקה הניחוחו והלכו הם שחזרו וישבו שרי מואב עם בלעם חכל זקני מדן הלכו להם :
 (ח) לינו פה הל לה . חן רוח הקדש שורה עליו חלח כליה וכן לכל נביאי עכו"ם וכן לכן כחלום הלילה שנחזר (בראשית
 לח) ויאמר ה' אל לבן הארמי כחלוט הלילה בלדס הכולך חלל פלגשו בהחבא : כאשר ידבר ה' אלי . חס יעליכני ללכת עם בני חס
 כמותכם

מלכין לשפירקין מאילך ואילך : ה וְשָׁרָר עֲגֻרֵין לַנֹּחַ לְכֹן אֲבָתֵי הוּיָא בְּלַעַם דְּבָעָא לְמַבְלוּעַ יַח עֲמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל
בַּר קִיעוֹר דְּאִישְׁטַשׁ כְּמוֹנְעָא חֲקֻמְהִיהָ וְלֹא חֵס עַל יִשְׂרָאֵל וְרָעָא דְבָנֵי בְּנֵיהָ וְבִירַת מוֹתְבִיחָא בְּפִדּוֹן הוּיָא פְּחוּר עַל עֲמִית
פְּחוּר הַלְמִיָּא וְהוּיָא כְּתַבְנִיָּא בְּאַרְס דְּעַל קִבְתָּא אַבְעַ דְּפִלְחִין וְסִגְדִין לִיהַּ בְּנֵי עֲמָא לְמַקְרֵי לִיהַּ לְמִימְרָא הָא עֲמָא נִפְקָא
מִמְצַבְרוֹס וְהָא תְּפָא יַח חֲזוּוּא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִן קַבְלֵי : ו וְקִדְרוֹן אִיהָא בְּבַעֵי לוֹט בְּגֵי יַח עֲמָא הָדִין אַרְסֵי פְּקִיף
הוּא מְנֵי לְנוּאֵי אִיכּוּל לְאַנְעוּרִיהָ וְאַתְרִיכְיִיתָא כּוֹן אַרְעָא

ירושלמי

וְאַזְלֵי חֲמִימֵי מוּאָבָאֵי וְחֲמִימֵי מְדִנְאֵי וְאַגְרִין חֲמִימֵין
בְּיַדְהוֹן וְאַתְרוֹן לַנֹּחַ בְּלַעַם וּבְמִלְלֵי עֲמִיָּה פְּתֻמָּא דְבַלְק :

ח וְאַמְרָא לְהוֹן בֵּיתָא קָבָא בְּלִילֵיא וְאַמְיִב יִתְכוּן פְּתֻמָּא חֲיָבָא דִּימְלִיל : י עֲמֵי וְאַסְתַּרְרָא בְּרַבְבֵי מוּאָב עִם בְּלַעַם :
ט וְאַתְמָא מִימְרָא מִן קַדְסֵי : י בְּלַעַם וְאַמְרָא מִן גּוֹרְפִיָּא הַאִילִין כְּשֵׁן דְּבִיתָא עֲמָךְ : י אַמְרָא בְּלַעַם קַדְסֵי : י בְּלַק בַּר
צְפוּר מְלָקָא דְמוּאָבָא שְׂבַר פּוּרְלִין לְוִמֵי : יא הָא עֲמָא נִפְקָא מִמְצַבְרוֹס וְתְפָא יַח חֲזוּוּא דְאַרְעָא וְקִדְרוֹן אִיהָא לְוִמֵי
בְּנֵי יַמִּיהָ לְנוּאֵי אִיכּוּל לְמַסְדְּרָא סְדְרֵי קַבְבֵי בֵּיתָא וְאַתְרִיכְיִיתָא : יב וְאַמְרָא : י בְּלַעַם לֹא תִּזְלֵי עֲמָחוֹן וְלֹא תִּלּוֹט יַח

עמא

דש"י

כְּוֹתֵכָא אֲלַךְ עֲמָכָא שְׂמֵי אִין כְּכּוּדֵי לַתִּי לְהַלְךְ לֹא עִם שְׂרִיס גְּזוּלִיס מִכָּס : ו יִשְׁבּוּ . לְשׁוֹן עֲכָבָא . (ט) מִי־הָאנְשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ .
לְהַטְעוֹתָא (ר) יִשְׂרָאֵל דְרִכֵּי ה' אֲדִיקִים יִלְכוּ בָּם וּמוֹעֲדֵי יִכְשְׁלוּ בָּם כְּוֹתֵי הַס' שְׁמוֹר מִי הַלְכָּסִים הִיתָה לְעוֹסָה לְכַנֵּס עִמּוֹן הַכְּרִיסִים כְּתִיב
הַס' יִכְפַּרְתָּ כְּרִאשִׁית כְּתִיבֵת חֵיכָה . אֲךְ כֹּה לְכַלְעַם לְטַעוֹת כִּי הוּא טַעֲהָ) אֲמַר פְּעוּסִים שְׂאִין הַכֵּל גְּלוּ לִפְנֵינוּ אִין דְּעִתּוֹסָה עֵלִין אֲךְ אֲנִי
אֲדָהָה עֵת שְׂאוּכַל לְקַלֵּל וְלֹא יִכּוּן : (ז) בְּלַק בֶּן צְפוּר וְגוֹמְרָא . אֲךְ עַל פִּי שְׂאִינִי תְּשׁוּב כְּעִינִיךְ תְּשׁוּב אֲנִי טַעֲמֵי הַמְּלָכִים : (יא) קָבָא
לֵי . (כ) מְדַבֵּר רַבָּה) אֲקִשָּׁה מֵאַרְיֵה לִי שְׂהוּא טוֹקֵס וּמוֹפְרָס : וְגִרְשָׁתִּי . (ש) מִן הַעוֹלָם וְכַלְקָא לֹא אֲחִיר אֲלֵלְוֹא אֲרַשְׁנָה מִן הָאֲרִץ
אֲנִי מִקְשָׁה אֲלֵל לְהַסְיִנֵס מַעֲלֵי וְלַעֲסָה הִיא שׁוֹכֵלֵס יִתְרָא מְכַלְק : (יב) לֹא תִלְךְ עִמָּהֶם . (ש) אֲמַר לֹא אֲסִיךְ אֲסִיךְ אֲחִיר

באר רחובות דקרוקי רש"י

- (א) רצה לומר אלו היו מלת קקלי דווקא ענין קול והיינו ענין נגד (כל"א קענין) היו לזכותם ממולי מלאכתי ומלאכתי
כמו מול אלהים ומדכתיב חסר ו"ו שמוע מנייה לאורות גם הלימוד ענין כריתת והיינו גם כן מלשון כי אמילט
ותרתי קא עשוע לזוה שמדייק קרוכיס להכריתנו :
- (ד) הוצרכת לדעת כולת גקח הוא השורש גקח והדגש שתוך הכ"ף מורה חסרון כו"ן אות ראשונה מן השורש וכו"ן הכתובה היא סימן
לרכיס מדכרס כעד עמנס וכאלוכתים גקח ואם כן יקשה לרש"י פתח כלשון יחיד גקח (אין וינס
קענין) וחסים כלשון רכיס גקח (מיר ווערין שלאנין) לכן קאמר רש"י אֲנִי וְעַמִּי בְּכָה סָס וְרַכָּה לְמוֹר מֵלֵת אֲוֵבָל
קִלְיַעַל עֲמוּוָה שְׂכַתְכָּ לֹאֵי אוֹכַל כְּכָהֶן אֲנִי וְעַמִּי כְּכָהֶם . (אין לֹאֵי מִיִּין פִּאלַק וְיַעֲרִין עֵיט חַנְנִיָּה
קענין

רשב"ם

(ה) ארץ בני עמו של פלק : (ו) את אשר תכרך קבואה . גם בלק היה יודע שכביא היה ובכשואה הובא אומר עתידות או על ידי קפמוס סוף
קרא כלעם הקוסם כיוסע אך כסור הוא שיעילו לו תפילותיו וקרבנותיו : (ז) וקסמים בידם . מיני קסמים היו מוליכין לכלעם סוף יאמר
אין סידי מיני קסמים . כדכתיב שמינו היה הקסם ירשלים קלקל בחנים שאל בתרפים ראה בככות : בלק

מכלל יופי

גלק (ו) (ארה לי) . הבו יהודה פי הוא מהרגוש ומשפטו ארקה לי ויהכן להיחרו מן
הקל והיה מבלי תוספת הרעא איה בפרס סב וכשתוסף הא על סב תאמר קרה בחטף ומפני שלא הניחה
הריש ראוייה להדגש הרחיבו הנועה האלף והוסברה לקמץ רחב ההה חטף קמץ :
גכה כו . סס המועל . או הוא טועל עתידה קמץ ככה כו אמי ויעני או אמי כולתמה ואתה בקללה :

שני ברוך הוא: ° יג ונקם בלעם בבקר ויאמר חמישי אל שרני בלק לבו אל ארצכם כי מאן יהנה לתמי להלך עמכם: יד ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו: טו ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים מאלה: טז ויבאו אל בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן צפור אל נא תפגע מהלך אלי: יז כי כבוד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה ולכה נא קבה לי את העם הזה:

יח ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבד את פני יהוה אלהי לעשות קטנה או גדולה: יט ועתה שבו נא בנה נס אתם הלילה ואדעה מה יוסף יהוה דבר עמי:

כ ויבא אלהים אל בלעם לילה ויאמר לו אם לקרא לך בראו האנשים קום דך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך שלישי אתו תעשה: ° כא ונקם בלעם בבקר ויחבש את אתו וילך עם שרי מואב:

כב ויחר אף אלהים כיהולך הוא ויחיצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו והוא לכב על אתנו ושני נקרו עמו: כג ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותגד

לא תויל עמהון לא תלוט ות עמא ארי בריד הוא: יג וקם בלעם בצפרא ויאמר לברבי בלק איזילו לארעכון ארי לית דענא קדסיי למשבקי למיזל עמכון: יד וקמו רברבי מואב ואתו לנת בלק ויאמרו סריב בלעם למיתי עמנא: טו ואוסיף עוד בלק למשלח רברבין סניאין ויקרין מאלין:

טז ואתו לנת בלעם ויאמרו ליה כדן אמר בלק בר צפור לא יכען תתמנע מלמיתי לנתי: יז ארי יקרא אוקריןך לחדא וכל דתימר לי אעביד ואיתא כען לוט לי ית עמא קדין: יח ואתיב בלעם ויאמר לעבדי בלק אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף וזהב לית לי רשו למעבר על זונת מימרא דיי אלהי למעבד זנתא או רבתא: יט וכען אוריכו כען קבא אף אתון בליליא ואידע מה יוסף לי למלא עמי: כ ואתא מימר מן קדסיי לבלעם בליליא ויאמר ליה אם למקרי לך אתו נבריא קום איזיל עמהון וברם יתפתנמא דאמליל עמך ותיח סעביד:

כא וקם בלעם בצפרא וזרו ונת אתגיה ואול עס רברבי מואב: כב ותקיף רוננא דיי ארי איזיל הוא ואתעמד מלאכא דיי באורחא לקטן ליה והוא רכיב על אתניה וחרין עולימוהי עמיה: כג וחזא אתגנא

בשרה

רשי

לו לא תאור את העם אשר לו אם כן אכרס אמר לו אינס צריכים לכרכתך כי ברוך הוא חסל אומרים ללרעה (ס"א לזכורה) לא תדוסק ולא מעוקלין: (יג) להלון עסכס - חסל חס שרים גדולים וזכס למדנו שרזחו נכורה ולת רצה לנלות סהוא בר סותו של מקום חסל ככרון נקות לפי ווסף עוד בלק: (יז) כי כבד אכבדך מאד - (במדבר רבה) יותר ממה שקיית מוטל לסעבר (ר"ל ב' לחמות סימון) טי

עמא ארום קריבין היינו מני מיקומא באכתתהון : יג וקם בלעם וגו' : יד וקמו ברכבי מואב ואתו וכו' : טו ואוסף טוב בלק למשרדא ברכבי וגו' : טז ואתו לנהר בלעם ואמרו ליה בךנן אמר בלק כד צפור לא כדון התקנע מלמיתי לותי : יז ארום מיקרא אקריןך לתרא וכל דתימר לי אעבר ואיתא כדון ליש לותי ית עמא הדון : יח ואתיב בלעם ואמר לעבדי בלק איז ופו לי בלק מלי ביתיה קורטור דיליה כסף ודחב לית לי רשוי למעבר על גויכת מימרא בני אלהי למעבר מלתא ועירקא או בפתא : יט וכדון אפקתרו בכעז תקא אוף אתון בליליא ואנבע מה יוסף מימרא בני למקלא עמי : כ ואתא מימר מן קדם יי לבלעם בליליא ואמר ליה איז למקרי לך אתו גרכביא קים טייל עמהון ולחוד פתגמא באמליל עמך וימיה מעבד : כא וקם בלעם בצפרא וורוי ית אתניה ואזל עם ברכבי מואב : כב ויתקוף רגזא בני ארום אויל הוא ללטינינון ואתעמד מלאבא בני באיסקרטא למישטן ליה והוא רכיב על אתניה ותרין עילימוי עים ויקרים עמיה : כג וחמרת אתנא ית מלאבא בני בעמד באיסקרטא ומרביה שלפא

ירושלמי

בירה

רשי

אנינותן לך : (יה) מלא ביהו כסף וזהב . למדנו אנעשו רחמיה ונחמד מנחם אחריו לאו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק מנחם ספק חיינו נחם ואינו דלי נחם : לא אוכל לעבור . על כרחו גלה שהיא כרשות אחרים ונתכבד כאן שאינו יכול לבטל הכרעות שנתברשו אכיות נפי השכונה : (יט) גם אתם . פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך בתחי נפש כראזנים . מה יוסף . לא ישנה דבריו ומכרחה לקללה הלאו' שלא יוסף לברך כאן נתכבד שעתיד להוסיף להם כרבות על ידו : (כ) אם לקרוא לך . אם הקריחה שלך וסבור אתה ליטול עליה שבר קום לך אתם : ואך . על ברכת את הדבר אשר הדבר אליך אותה תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אחר שחל אסתנו ויערבה : (כא) ויחבוש את אהונו . ויכאן שהשגחה מתקללת את השורה שחכם הוא בעצמו . אמר הקב"ה רשע עבד קדושך אכרתי אביהם שחאמר (בראשית כב) וישכם אכרתי בכקר ויחבוש את קמורו : עם שרי מואב . (במדבר רבה) לכו כלכם שוב : (כב) כי הולך הוא . ראה שהדבר רע בעיני המקום וכתלוה לילך : לשטן לו . (שם) מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנועו מלחטא שלא יחטא ויחבד : ושני נעריו עמו . מכאן לאדם חסוכ היולא לדרך וילך עמו שני אנשים לשמשו וחוריס ומשמשים זה את זה : (כג) ותרוא האתון . והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לכמה לראות ויתר מן האדם שיתוך שיש בו דעת תטרוף דעתו כשיראה מויקין

באר רחובות דקדוקי רשי

קענין שלגין אין זיא' : ומה שכתב עוד דבר אחר וכו' רכה לומר להדבר אחר כראה הדגש שתוך הכ"ף לאו להורות חסרון מ"ן אות ראשונה מן השורש רק הוא סימן ללשון פעל הדגש והיינו תורה חווק הפעולה והכ"ן הכתובה היא אות ראשונה מן השורש ואם כן הכל לשון יחיד הוא ומכאן ראיה מן לשון הפעולה מנכה לו מן הדמיון כי מלת קנבה נקרא כינוי מלשון פעל הדגש על מלת קיפקר : ומרה זכתב עוד לחסר מהם מועט משום דקשיא ליה אליביה הדבר אחר דמלת דמלת גבר . הוא מלשון פעל הדגש קשה וברוי לענין הכאה (כל"א שלגין) לא מלשון ככל המקרא כי אם כלשון הפעיל ולשון הפעל לכן קאמר לחסר מהם מועט ורבה לומר לענין חס"ן מצינו כמשנה קנבה :

רצה

רשב"ם

(יד) הלך עימו . פ"ל נחשכנו בעיניו : (טו) רבים . מרובים ונכבדים חשובים ונכבדים מן הראשונים : (כ) כי הולך הוא כרגון מתלוה לקללם . א"פ זה"ה יודע שאין הקב"ה רוצה : ותלתן

מכלל יופי

קבובכשחפילו הדגש אף על פי שהבית איננה גבונית הרהיבו הקסין ויהיה הנח תמירת הדגש כי משפטו קנה כד"ש ובחטף : אחרו אין בו תקוה הכיחובו והלכו להם שנאמר וישמו שרי מואב עם בלעם אכל זקני מדון הלכו להם . ויש אומרים שלא הזכיר שרי מדון כי בלק מלך מואב הוא השולח חלוי . וירמ"ה זכתב כי יוכלו אל בלעם שב אל זקני מואב לכד שעליהם א"ר רש"י מלאכים לא לזקני מדון וטעם וילכו זקני מואב וקני מדון הלכו כלם מלפני בלק עד מדון כיחשם היה דרכם אל עיר בלעם

זקני מדון נשארז בעירם והלכו שרי מואב לכדם אל בלעם שם השלוחים : (יג) לתתי . כא סימן הפעולה יוד לכדו דראוי לתתי פנוו הלהרגו וכמוהו לא חכה ימיו . ורבי יונה במדקא אמר כי ה"ה יוד נוסף והראשון עיקר : (יח) (מלאכות) שם . (לעשות קטנה או גדולה) . אין בכהוב זכר לנקבה אבל כא בחסרון אמירה ור"ל אמירה קטנה או גדולה ומענינו תכין חסרונו . (יט) (שבו נא בנה

בַּעֲדָהּ נִגַד בַּלְעָם אֶת־הָאֱתוֹן לְהַשְׁתִּיחַ
הַדָּרָךְ : כִּי וַיַּעֲמֵד מִלְּאֲךָ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל
הַכְּרָמִים נָגַד מוֹזֵה וְגֵדֵר מוֹזֵה : כִּה וְהָרָא
הָאֱתוֹן אֶת־מִלְּאֲךָ יְהוָה וְתִלְחֹץ אֶל־הַקִּיר
וְתִלְחֹץ אֶת־רִגְלֵי בַלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסַּף
לְהַכְתֶּהּ : כִּו וַיִּסַּף מִלְּאֲךָ יְהוָה עֲבוֹר
וַיַּעֲמֵד בְּמַקּוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין־דָּרֶךְ לְנִטּוֹת
יָמִין וּשְׂמֹאל : כִּז וְתָרָא הָאֱתוֹן אֶת־מִלְּאֲךָ
יְהוָה וְתָרְבֵץ תַּחַת בַּלְעָם וַיִּתְרַאֲף בַּלְעָם
נִגַד אֶת־הָאֱתוֹן בְּמַקַּל : כַּח וַיִּפְתַּח יְהוָה
אֶת־פִּי הָאֱתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה־עֲשִׂיתִי
לָךְ כִּי הִבִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים : כִּט וַיֹּאמֶר
בַּלְעָם לְאֱתוֹן כִּי הִתְעַלְלַת בִּי לֹו יִשְׁחַרְבֵנִי
בְּיָדֵי כִי עֲתָה הִרְגִיתִיךְ : ל וַתֹּאמֶר הָאֱתוֹן
אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנִי אֲחַנֶּךָ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ
עָלַי מִעֹרְךָ עַד־חַיִּים הִזֵּה תְּהַסְכֵּן הַסְכַּנְתִּי
לַעֲשׂוֹת לָךְ כִּה וַיֹּאמֶר לֹא : לֹא וַיִּגַּל יְהוָה
אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מִלְּאֲךָ יְהוָה וַאֲבִי
בִּדְרֶךְ

יִתְמַלְאָא דַּיִי מַעֲמַד בְּאוֹרְחָא וְתַרְבִּיָּה
שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וְסַשְׁתּוּ אֲתָנָא מִן־אוֹרְחָא וְאִזְלַת
בְּתַקְלָא וּמְחָא בַלְעָם יִתְאַתְנָא לְאַסְטִיּוֹתָהּ
לְאוֹרְחָא : כִּד וְקָם מִלְּאָכָא דַּיִי בְּשִׁבִילָא
בְּרַמְיָא אֲתָנָא דְגֵדְרָא מְכָא וְגֵדְרָא מְכָא :
כִּה וְתוֹת אֲתָנָא יִתְמַלְאָכָא דַּיִי וְדַחִיקַת
לְכַתְלָא וְדַחִיקַת יִתְרִגְלָא דְבַלְעָם לְכַתְלָא
וְאוֹסִיף לְמַמְחָה : כִּז וְאוֹסִיף מִלְּאָכָא דַּיִי
לְמַעֲבַר וְקָם בְּאַמְרַי עַק דְלִית־אוֹרְחָא לְמַסְטִי
לְיָמְנָא וְלְסַמְאֵלָא : כִּח וְחוֹרַת אֲתָנָא יִתְרִ
מִלְּאָכָא דַּיִי וְרַבְעַת תַּחוּת בַּלְעָם וְתַקִּיף־
רוּגְזָא דְבַלְעָם וּמְחָא יִתְאַתְנָא בְּחוּטְרָא :
כַּח וּפְתַח יִתְרִ פּוּמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ
לְבַלְעָם מַה־עֲבַדְתָּ לָךְ אֲרִי מַחִיתִנִי דַּנּוּן תַּלַּח
וּמַנִּין : כִּט וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְנָא אֲרִי תַיִבְתָּ
בִּי אֲלוֹ־פּוֹן אִיתְרִבָּא בִּידֵי אֲרִי קַעֲן
קַשְׁלִיתִיךְ : ל וַאֲמַרְתָּ אֲתָנָא לְבַלְעָם הֲלֹא
אַנָּא אֲחַנֶּךָ דְרַכַּבְתָּ עָלַי מִן־אִירְךָ עַד־יוֹמָא
הַדִּין הַמִּילְף אֲלִיפְנָא לְמַיַעֲבַד לָךְ בְּדִין וַאֲמַרְתָּ
לֹא : לֹא וְגִלָּא יִי יִתְעִיגֵי בַלְעָם וְחוֹרַת יִתְמַלְאָכָא דַּיִי מַעֲמַד בְּאוֹרְחָא וְתַרְבִּיָּה שְׁלִיפָא
בִּידֵיהּ

לֹא : לֹא וְגִלָּא יִי יִתְעִיגֵי בַלְעָם וְחוֹרַת יִתְמַלְאָכָא דַּיִי מַעֲמַד בְּאוֹרְחָא וְתַרְבִּיָּה שְׁלִיפָא

רע"י
מִיָּקִין : וְחַרְבּוֹ שְׁלוֹפָה בִּידוֹ . אִנּוּן הַשַּׁע זֶה הַיַּחַד כְּלֵי אִוְנוֹתוֹ שְׁכֵלֵי זַיִינִין שֶׁל אִוְנוֹת הַשַּׁעִלִּים כְּחַרְבֵּי וְהוּא כֹּה עֲלִיבִים כַּפִּי שֶׁהוּא אִוְנוֹת
שֶׁלֹּא אֵין לָהּ אִתְּמוֹת שֶׁלֹּו וְחַרְבֵּי עֲלִיבִי כְּאוֹמְרֵנוּ וְכֵן מִיָּו (בְּמַדְבַּר לֹא) וְאֵת כְּלֵי־כֶּן כְּעוֹר הַרְנוּ מִחַרְבֵּי : (כִּד) בְּמִשְׁעוֹל .
כְּתַרְגוּמוֹת שֶׁכֵּיל . וְכֵן (מַלְכִים אֲב) אִם יִסְמוּק עַמְרֵן שְׁמַרְוֹן לְאוֹעֲלִים עַמְרֵן הַדְּכָק כְּכַמֹּת הַרְגִלִים וְשֶׁלֹּו כֵּן (יִשְׁעִיהֶם) יִי
חוּד כְּעַלְוֵי מִים כְּרַגְלֵי וְכַלְכּוֹ : גֵּדֵר מוֹזֵה וְגֵדֵר מוֹזֵה . סַחֵס גֵּדֵר שֶׁל אֲכַנִּים הוּא : (כַּח) וְתִלְחֹץ . הִיא עֲלֵתָהּ : וְתִלְחֹץ .
אֵת אַחֲרִים אֵת רִגְלֵי בַלְעָם (ה) : (כִּו) וַיִּסַּף עוֹר מִלְּאֲךָ ה' עֲבוֹר . לְעַבּוֹר עוֹר לְפָנָיו לְהִלִּין לְהִיָּת לְפָנָיו כְּמִקּוֹם אַחַד כְּמוֹ
(מִרְאִישֵׁי לֵב) וְהוּא עֲבַר לְפָנָיו . וְמוֹדֵרֵשׁ אֲגֵדָה יֵשׁ בְּתַכְחוּוֹתָא זֶה רֹאשׁ לְעִנּוּד שְׁלֹשָׁה מִקּוּמוֹת מִיָּמֵי אֲבוֹת הַרְשָׁה : (כַּח) זֶה שְׂרִישׁ
רַגְלִים . רַחֵן לֹו אֵתֵהּ מְבַקֵּשׁ לְעַקּוֹר אֹתָהּ כְּחוֹגֵת שֶׁלֹּו רַגְלִים כְּסַחֵס : (כִּט) הִתְעַלְלַת . כְּתַרְגוּמוֹ לְשׁוֹן גִּבְזִי וְכֵינֵן : לֹו יֵשׁ
חַרְבֵּי בִידֵי . גִּבְזִי גִדְלֵהּ הִיא לְדַבְרֵי זֶה כְּעִינֵי הַסְרִים זֶה הוֹלֵךְ לְהַרְוֹת חוֹמֵה שְׁלִימָה כְּפִי וְלֵאחֲתוֹן וּ לְיִתְלַכְלֵי זַיִן . (ל) הַחֲסָכָן הַסְכַּנְתִּי .
כְּתַרְגוּמוֹ וְכֵן (אִוִּיב כִּב) הַלֵּאֵל יִסְגֵן גֵּבֵר וְרַכּוֹתֵינוּ דְרַשׁוּ מִקְרָא זֶה (ע' וְקָד) כִּנְשֵׁרָא אֲנִי לִיהּ חַמִּי טַעֲמָא לְאַרְכַּכְתָּ אֲסוּסִיא אֲנִי לְקִין
כְּרַשִׁיבָה

דכיה וסמרי אהנא מן ארמא וצולת בחקלא ומהא בלעם
 גיה אהנא למבוננא ומה לאיסרטא : כד וקם מלאקא
 ביי בדתקא דמיצע ביני כרמא אחר דאקים ועקב ולכן
 אומר וקמא מציטרא מיכא וסכותא מציטרא מיכא וקיימר דלא למעבר דין תחום דין לבישא : כח ותמת אהנא
 גיה מלאקא ביי וצרתקת לסינא ודחקה גיה רעגל בלעם למינא ואסיף למימחה ומלאקא אהבסי מינא :
 כו ואסיף מלאקא ביי למעבר וקם באמר דחוק דלית אורח למיסטי למינא ולשימאלא : כז ותמרי אהנא
 גיה מלאקא ביי ורבעת לה היות בלעם ותקוף ריגוא דבלעם ומהא גיה אהנא בשיטא : כח עשרתי פהמון
 אהקריאר כתר שקלודי עלמא במועלו שבחא ביני שימישקא מנא וכירא וחוטרא דמשה ושמירא נמשחא ועגני יקרא
 רפיס ארעא יתבב לוחי קיימא רפוס ממלל אהנא בי הווא שעתא פתח מיטרא ביי גיה פירמא ואובמו לח ממלל
 וצמרת לכלעם מה עכרית לך ארום קחימי דין חלת זמנין : כט ואמר בלעם לאהנא ארום עקרת בי אילר
 אית סינא בידי ארום קרו קטרתיך : ל ואמרת
 אהנא לכלעם ביי לך בלעם תסיר בעמא אנה דאנא בעירא
 מסאבא מינא בעלמא דרין ולא אהנא לעלמא דאתי לא
 יכילת למיליט יתי כל דבו בני דאברהם וצחק ויעקב
 דבוכיהו אהקרי עלמא ואנא אויל למילט יתהו ודי
 גנקא בעתהו דעמא האלוי ואמרת לית הווא אהנא
 דדי שאילא היא בידי וסינא דיי שרי ברטיבא תלא
 אנא אהנד דרבכת עלי מן טליתך עד ומו יוקא דרין הא
 סתתניתי מניך במשכבא ולא אהפנוית למעבר לך
 הקרו ואמר לא : לא וקלא ביי גיה עניו
 דבלעם ותמא גיה מלאקא ביי מעמד באיסרטא
 ופסיפיה שלישא בידיה ומה ופגיד על אנפוי :

וקם מלאקא ביי באמצע כרמא סניא מן דין וסניא מן דין
 סיטרא :

ירושלמי

ואמרת אהנא לכלעם ביי לך בלעם כשיעא חסר דעמא
 וכל חוקמא לא אשפכך כך הא אנא בעיר מסאב מינא
 בעלמא דרין ולא אהנא לעלמא דאתי לא יכילת למיליט
 יתי בחוקמת בעמך על חד פמא ובמה בני דאברהם וצחק
 ויעקב דבוכיהו אהקרי עלמא מן שירויא ותיך אה
 האלוי למילט יתהוון בד גנקא בעתהוון דעמא
 האלוי ואמרת להו לית אהנא הווא דיי שאילא היא
 בידי כבס תלא אנא היא אהנד די רבכת עלי מן טליתך
 עד יוקא דרין סתתניתי אהפנוית למעבר לך קרו ואמר
 לה לא :

ואמר

באר רחובות דקדוקי רשי

(ס) רעה לוור מלת ובלקח הראשון הוא כדנשך של מדומרה ספרון כו"ס יסיון לשון נפעל ודווקא אוחי לשון כפעל
 הכונה לשון התפעל העורה פעולת עמנו ובלקח (ואל דרונט ודנלכין) אהל מלת ובלקח המל
 של מדכלתי דנשוהיינו לשון קל ופועל יואל לדבר אחר ובלקח (ואל דרונט) אהת רגל כלעם :

רשב"ם

(כז) ותלתן את רגל כלעם . שעלו וסעו אהנא כדכתיב וילך שפי :

חילי

מכלל יופי

כענין פועל לפי שהוא מורח רוב הפעולה ומנהג הלשון כרוב
 הפעולה שיש בו הנפעל וההתפעל פועלים ואם הם בעצמם
 פעוריים כמו יחוקל לנ הנדרים כך מוכסים יא
 מתהקים על הדלת : (ל) מעידן . ענינו חקודם
 זמן רעה לומ' בזמן חיוהך רוכב ואני ראוי לרכיבה :
 (ההסכן הסכנת) . פירושו ההרגל הרגלתי :
 רגט

(מח) . בזה המקום : (כד) (במשעול הכרמים) .
 שכי' ונקרא כפי שהוא דרך עכאין בורחם אלא שיעור
 שיהלוק אדם בענין וצויהט מ' מרד בשעלו מ' שפירושו
 ארוף : (כה) (נתלמץ) . ענינו חקודם ובלקח
 (שלש רגלים פי' פעמים :
 (כט) (התעללה בי) . עשיה מינישה תענוע סוכיון
 וצתקת ביה והוא ענין פועל ומעללים ומה ההפעל כענין ההור
 (*) (*)

בדרך וחרבו שרפה בידו ויקד וישתחו
 לאפיו : לב ויאמר אליו מלאך יהוה על-
 מה הכיית את-אתנך זה שלוש רגלים הפה
 אנכי יצאתי לששן כיירט דהדרך לגנדי :
 רג נתראני האתון ותט לפני זה שקדש
 רגלים אולי נטתה מפני כי עתה נס-
 אהכה הרגתי ואותה החייתי : לד ויאמר
 בלעם אל-מלאך יהוה חטאתי כי לא ידעתי
 כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אס-
 בגיעך אשובה לי : לה ויאמר מלאך
 יהוה אל-בלעם לך עם-האנשים ואפס
 את-הדבר אשר-אדבר אליך אתו חדרך
 נגדך בלעם עם-שרי בלק : לו וישמע בלק
 כי בא בלעם ויצא לקראתו אל-עיר מואב
 אשר על-גבול ארנון אשר בקצה הגבול :
 לו ויאמר בלק אל-בלעם הלא שליח
 שלחתי אליך לקרא-לך למה לא-הלכת
 אלי האמנם לא אוכל בדרך : לח ויאמר
 בלעם אל-בלק הנה-באתי אליך עתה היכל

אוכל

רש"י

בידיה זכרע וסגיד לאפוהי : לב ויאמר ליה
 מלאקא דיי על-מא מחיתא ית-אתנך דגן
 תלת זמנין הא אגא נפקית למספן ארי-גלי-
 קדמי דאת-רעי-למיזל-באורחא לקבלי :
 לג וחזתני אתנא וססת מן-קדמי דגן תלת
 זמנין אילופון לא-ססת מן-קדמי ארי כען
 אף-יתד-קטלית ויתיה קימית : לד ויאמר
 בלעם למלאקא דיי חבית ארי לא ידעית
 דאת מעמד קדמותי באורחא וכען אס-
 ביש בעינך איתוב לי : לה ויאמר מלאקא
 דיי לבלעם איזיל עם-נבתיא ולחוד ית-
 פתומא דאמליל עמך יתיה תמליל ואזיל
 בלעם עם-דברבי בלק : לו וישמע בלק ארי-
 אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקראת דמואב
 דעיר-תחום ארנון דבסטר תחומא :
 לו ויאמר בלק לבלעם הלא משלח שלחית
 לנתך למקרי-לך למה לא-אתית-א לורתי
 הקוששא הויתא-אמר לית אגא-יביר
 לנקרותך : לח ויאמר בלעם לבלק הא-

אתיתי

כרטיא גדלי ליה כולי כדאיתא כנסת ע"א : (לב) כי ירש הדרך לגנדי . (שבת קד) רבותינו חכמי התנאים דרשו כוונתו שריקן ירחק
 ראתה נסתה פסילי סהדרך לגנדי כלומה . לקחתני ולהקניטני ולמי משחיתו כי תרד הדרך לגנדי לשון רטע כי רחיתי בעל הדרך שחרר ומא
 כדרך שהא לבעמי ולהערתני ונקרה קנר הוא כמו (שם יאל כיג) ותכל דוד . לישא אחרינא ירש לשון רטון וכן (איוב י"ז) עליי
 רשעים ירטני חפיים ומנחם אותי ע"רשנים שתינ אלף עקמיים (ו) : - (לג) אולי נטתה . כמו גלי פעמים סאולי משפט
 כל זמן גילא (ז) : גם אותכה הרגת . הרי זה נקרה חסורם והוא כוונת הרגתו ויתך כלומר לא יעכסה כלבד קראתך על ידי כי גם
 סהרונה : ואותה החייתי . (כמ"ד) ועתה עמתי שדרכי ואכידך ולא יכולת לעמוד בתוכה כחזו סבתם ויאמר לה . הרגתיה .
 סא יחזירוהו הוה סלקת את כלגם כמנחתה ולא יכול להציל שם המקום על כבוד הרגותו וכן (ויקרא כ') והרגת את האשה ואת הבכורה
 וכן (שם) ואת הבכורה תהרגו : (לד) כי לא ידעתי : גם זה נעמו ועל כרחו הודה שאח היה משתבח זיוד דצית עליון ומי העיד
 לא ידעתי . אב רע בעיניך ואשובה לי . לשתים נגד המקום הוא תשובה או חרבו הוא בעצמו נזכר ואתה מלאך מנסל את
 דהרי לומר הוא סכך שאומר דבר ומלאך עוזרו אשר לאברהם (בראשית כב) קחנא את כדוננו ועל ידי מלאך כטל את דברו חקתי
 אס רע באיניך לייך חני לזום : (לה) לך עם האנשים . (כמ"ד) בדרך שלדס רואה לילך כחוליקין אותו : לך עם האנשים .
 כיתלק עיניס יוספן ליחבר מן העולם : ואפס . על כרחך את הדבר חזר לדבר וגו' : עם שרי בלק . סעח לקללס קימותס :
 (לו) וישמע בלק . סלח סלקוס לכטרו : (לז) האמנם לא אוכל : נתנחא סקומו נחת מעמו כקלון : (לח) אל

עיר

לכ ואמר ליה טלמא דמי כמטול מה קמיה ית אהנא דין פלת זמנין הא אגא נפקית למישטן לך ואהנא דחילה
קמיה סתת מן אהנא וקמי קדמי האנת בעי למימר למילוט ית עמא ומילא לא מהונגא לקבלי : לג וחמתי
אהנא ופשת מן קדמי דין פלת זמנין אלהסון לא פשת מן קדמי ארום קען איף יתך קטלית ויתה חיימית :
לד ואמר בלעם למלאכא בן חבית ארום לא ידעית ארום אנת מעמד לקדמימי בארמא וכוון איז ביש קדמך
איתוכ לי : לה ואמר למלאכא בן לבקעם איזיל עם גיבויא וברם ית פתקמא דאמליל עמך ויתה תמליל ואול
בלעם ית ברמי בלק : לו ושבע בלק ארום אהא וגי : לו ואמר בלק דבלעם תלא שדקא שדרית
לותך למתרי לך למא לא אהיקא לתיי סקדם מן קישטין תייה אמר ליה אגא יביל דמיעקרא יתך : לח ואמר
בלעם

באר רחובות דקדוקי רשי

(ו) משום דלרעת ר"ל חכמי משנה לטעונוקו והיה נטתה את עיניו כהכונה ונשמלות אל המלאך קסה היאך קחמר המלאך
לנגדי וסינו להכנסוני לכן עוסף רש"ל דל גת חכמי משנה מלת שכול שהדרך לנגדי ורצה לומר דגת ר"ל היא נטתה
את עיניו כהכונה שכול בלעם שהלך לנגדי להקטני : ומה שכתב עורגסון רש"ל לוא למיזרתי זיהינן סיפס שורס אחד דזה
אינו כי כזה שרשו ירש וכזה רש"ל אלא רצה לומר מי שרשיתם והמה ענין אחד כי שנייה הוא ענין חרדה ורעה (כל"א נטרין אדר
חילין) : ומה דקחמר שד ומקרא קד הוא וכו' רצה לומר דהא בודלי ליכא למימר שהדרך בענינו חרד כי לא תוון האין ממקומה
אלא ודאי מקרא קדריה והוכרחנו להוסיף מלת בעל וכלו כתיב כי ירש בעל הדרך לנגדי וקאי אס כן החרדה על בלעם וחכיא עלזה
רזיה פמו בחלת והכלל היינוסתר לנקסה דלא יתכן כי דוד זכר הוי אלא הוי יסמו להוסיף מלת נפש כי נפש תכונה בכל מקום לנקסה
ובכלו כתיב ותכל נפש דוד (דוכפז דודי דיא אשג גלגוט) כן ועל דרך זה הוכרחנו להוסיף גם כן כאן מלת בעל וכלו כתיב בעל
הדרך : וללאה התרחק והיינו לון פיוס לא חסר בקרא כלום וכן ביחודו ירש (עד חז"ש יתכן וואהל גפאלין) הדרך שזה לנגדי :
(ו) משום דמלת אולי עיקרה לשמש על הספיקא כמו אולי יש חששים לדקיס דלא יתכן כאן כי האתון בודלי נטתה לכן קחמר
דמנינו לפעמים דמלת אולי משמש כמקום מלת לולא (כל"א חזקני נט) והיינו דהיא רש"י

רשב"ם

(לב) אולי נטתה מפני כל אולי שבחוקרא פירושם כוונת אולי : והוכרחנו שזה את זה כונו לולי התחמונו וכמו לולי' וכוונת
טעות הוא כיום - אכל פירושו כוונת אולי יש תקום - אולי יתכן וי נבאות - אולי משנה הוא - וכן אחר המלאך על מה הכיתה את
חמוק בלש פעמים של כרון עזית שהי' יתע לפני זה של דגלים כל נטיותיה היו לפני אבל לא מפניך שהרי לא עברה אותי : אולי נטתה
מפני כלומר שאם נטתה מפני וכל לפני כלומר שאם עברה חותי את הדרך עד אחרי : גם הרגתי אונק - כלומר לא היית יכול סהיזק
מועט של נטייתך בלך אלא חף חותך הרגתי וכו' לא היתה מנסתת אלוהה החיית כמו שהיא קיימת גם עתה שפיה לא היתה פושט כי אם אהיה
שאי מושע כי נטתה חתונך : גם אהיה גם הרגתי חתונך - כמו וכרסתי גם אותי - גם תכרכו אותי : וילך

מבלל יופי

(לג) ירש כשרשירט פס הריק"ס פירושו טה ויירוש הספוק
בן אהיה המלאך הנה חכמי יבאתי לשטן כי אחרתי
היום הזה ירש הדרך וכלכו לקבל ואיני הולך דרך ישרה ומלת לנגדי
לפני : וגם חששני אלנגדי כוננו רמזי והרחם יכתב כי שחטורטה
והי' וכו' ספורנו פירשו לזון חרדה ושהסוד נטתה וכו' וכו' וכו' וכו'
אשר הנה יבאתי לזון ויבן' הפשטה היא כי יחידוד הדרך ללזון
שכוננו כהנן לא החיית וכו' אבל חרדה גדולה נפלה עליהם וכל
שכל חששני להחיות להחיד אותך כי הכוננת לך :

(לד) (נתקראו האתון) כשהח נדול
ההרת קשף קטן והראוי
נתקראני : (אולי נטתה מפני)
ענינו ועד' החומר
המסופק ענין מסא ופירושו
לפישאמר והש לפי שפירר'
והש"ס הדרך והעמוד לפני
אמר אכנשה מפני והלכה

(לה) (ואפ) באבמקום בלתי : (לו) (סבדך)
הקפדפה : (לח) (טאומה) שרש המלה
הזאת

אובל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלהים
 רביעי בפי ארתו אנדר: לט וילך בלעם עם-
 ששי בלק ויבאו קרנת הצורת: מ וינבח בק-
 במר וצאן וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו:
 מא ויהי בבקר וינח בלק את-בלעם
 ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם:
כג א ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי בנה
 שבעה מזבחת וחקן לי בזה שבעה פרים
 ושבעה אילים: (ב) ויעש בלק כאשר דבר
 בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח:
 ג ויאמר בלעם לבלק התניב על-עלתך
 ואלכה אולי ימרה יהוה לקראתי ודבר מה-
 יראני והגדתי לך וילך שפי: ד ויקר אהים
 אל-בלעם ויאמר אליו את-שבעת המזבחת
 ערכתי ואעל פר ואיל במזבח: ו ה' וישם
 יהוה דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל-בלק
 וכה תדבר: ו וישב אליו והנה נצב על-
 עלתו הוא וכל-שרי מואב: ז וישא משל
 ויאמר מן-ארם ויהי בק-מלך-מואב
 מהררי-קדם לכה אדה-לי ועקב ולכה ועמה
 ישראל: ח מרה אקב לא קבה אל ומרה
 אועם לא ועם יהנה: ט כי-מראש צרים
 אראנו

אתיתי לנתך בען המיכל יבילנא למללא
 מדעם פתגמא די שוי יי בפומי ירניה
 אמליל: לט ואול בלעם עם-בלק ואצלה
 לקרית מחוזיה: מ ונפיש בלק תורין ואצן
 ושדר לבלעם ולרברביא דעמיה: מא ויהוה
 בצפרא ודבר בלק ית-בלעם ואסקיה לרמת
 פחלתיה וחזא מתמן קצרת מן-עמא:
 א ואמר בלעם לבלק בנה-לי הקא שבעא
 מדבחין ואתקין לי הקא שבעא תורין ושבעא
 דברין: ב ועבד בלק כמא דמליל בלעם
 ואסיק בלק ובלעם תור ודבר על-ב-
 מדבחא: ג ואמר בלעם לבלק אתעתד
 על-עלתך ואיהך מאים וערע מימר-מן-
 קדם-יי לקדמותי ופתגמא די חזנני ואחזי-לך
 ואול יחיד: ד וערע מימר-מן-קדם-יי
 לבלעם ואמר קדמוהי ירת-שבעא מדבחין
 סדרית ואסיקית תור ודבר על-ב-ל-מ-ד-ב-ח-א:
 ה וישוי יי פתגמא בפומא דבלעם ואמר
 טוב לבלק וברין תמליל: ו ותב לנתיה
 והא מעמד על-עלתיה הוא וקד-ר-ב-ר-ב-
 מואב: ז ונטל מתליה ואמר מן-ארם
 דברני בלק מלקא דמואב מסורי מדינתא
 איתא לוט-לי ועקב ואיתא תריד-לי ישראל:
 אראנו

ח מה אלוטיה דלא לטויה אר-ומה אתרכיה דלא תרכי יי: ט ארי-מריש

טו מוריא רשי

עיר מואב . (שם) אלטרומולין של עיר הסוכה של לומר רחוק מאלו מקדשים לעקור : (לט) קרית חוצות . עיר מלל
 שוקים חגים וטקס כחולותיה לומר רחוקים של יקרו חלו : (מ) בקרוצאן . (שם) דבר מועט סקר אחד בלבד :
 - (מא) במות בעל . פתגמו לריות דחלית סס ע"א : (ג) אלו יקרה ה' לקראתי . אינו דליל לכר עמי פיוס : וילך
 שפי . כתר גוסות דבלעם סופו סקט סלן עיוו חלל סיקה : (ד) ויקר . למין ערתי לסק נלתי לסק מוסלת קרי כלומר סיוו
 וכסיון ולא היה נגלה חליו סיוס חלל ססכיל לסר חו . חסן של ישראל : את שכעת המזבחות . שכנה וזבחות ערסתי סון כתיב כחן חלל
 חת